

Juulis ja augustis Tallinna Botaanikaaias

Liiliad - Linnutee jumalikulilled

Näitus 18. - 20. juuli

Legendi järgi tahtis Zeus, et tema poega Heraklest jumalanna piimaga toidetaks. Selleks pani ta lapse magava Hera rinnale. Kui laps oli kõhu täis söönud, voolas piim piki taevavõlvi edasi. Nii tekkiski Linnutee. Üksikud piisad pudenesid aga alla - Maale. Sinna, kuhu nad kukkusid, tärkasid mullast valged liiliad. Näitusel eksponeerime liiliaid TBA ning Eesti lillekasvatajate kollektsoonist.

Roosipäevad

Juulikuu jooksul (kuupäev täpsustamisel)

Roosiaia kuningad ja kuningannad, lordid ja leedid.

Legendid, unistused, romantika ja armastus roosides.

Roosilinnad ja -lossid.

Gladiolid ja elulõngad - augustikuu pilgupüüdjad

Näitus 15. - 17. august

Värvikirev näitus tutvustab aiakultuure, mis pakuvad silmailu ka suve lõppedes. Perekond gladiool kuulub võhumõõgaliste sugukonda. Iluaianduses on hinnatud hübriidse päritoluga aed-kuremõõga ehk aed-gladioli sordid, kelle õite värvigamma on väga lai, ulatudes valgest tumepruunide, mustjate toonideni. Vertikaalhaljastuses on kindel koht hübriid- ehk värdelulõngadel, mis on saanud perekond elulõnga liikide, liikide ja sortide ning sortide vahelise ristamise või vabatoimlemise teel.

Daaliad

Näitus 29. - 31. august

Näitusel saab teada, kuidas perekond endale nime sai, kui palju on erinevaid daalia liike ja sorte. Millised sordirühmad on daalia? Kas daaliaid ka süüakse ja kuidas neid kasvatatakse? Eksponeeritakse erineva õisiku suuruse, värvi ja kujuga sorte.

LAHTIOLEKU AJAD:

Palmimaja ja teised kasvuhooned: T - P kl. 11 - 16 Näituste ja temaatiliste päevade ajal: T - P kl. 11 - 19. Avamaakollektsioonid: T - P kl. 11 - 19.

Üldinfo 6 062 666; kodulehelt: www.tba.ee

Taimi Puusepp Näituse kuraator

Liiliate tekkimise kohta on olemas üks kaunis legend. Jutustatakse, et kui Teeba valitsejanna Alkmene oli sünnitanud Heraklese, kes oli Jupiteri poeg, peitis ta vastündinu tihedasse põõsastikku, sest kartis Jupiteri abikaasa Juno armukadedust ja kättemaksu. Kuid jumalanna Minerva, teades lapse sünnilugu, viis Juno meelega maha jäetud lapse juurde. Terve ilus poiss meeldis Junole väga ja kuna ta oli kõigi vastündinute kaitsja, otsustas ta poissi oma rinnaga toita. Poiss, pidades Junot instinktiivselt oma vaenlaseks, hammustas teda nii tugevasti, et naine tõukas ta eemale. Taevasse laiali valgunud piim moodustas Linnutee. Üksikud piisad pudenesid aga alla -Maale. Kuhu need kukkusid, seal tärkasid mullast valged liiliad. Seepärast need lilled ongi pühad, pühitsetud jumalanna Juno rinnapiimaga. Roomlased nimetasid valget liiliat ka "Rosa Junonis", seega Juno roosiks.

Liiliad on juba iidsest ajast köitnud inimeste tähelepanu, nende tundmaõppimine ja kultuuristamine ulatub väga kaugesse minevikku. Algselt kasvatati

pärineb vana-kreeka sõnast *leirion*, mis tähendas valget liiliat. Sellest tuleneb ka ladina-keelne vaste *lirium* ja hiljem perekonnanimi *Lilium*.

Kreekas peeti valget liiliat jumalannade *Aphrodite*, *Artemise* ja *Hera* atribuudiks. Liiliaõitest võisibulatest pressitud õli vaigistas lihase-, närvi- jm. valu. Liiliaõli oli üks tähtsamaid

komponente salvides ja plaastrites, mis aitasid põletushaavade ja teiste haavandite, ning arvati aitavat isegi pidalitõve, puhul. Taime lehti kasutati maohammustuste puhul. Liilia seemnetest valmistatud jook oli tõhus vastumürk maohammustuste ja seenemürgituse puhul. Liilia sibulatest valmistati arstimid konna silmade, sammaspoole, kõõma jms. vastu. Konna silmade raviks keedeti valge liilia sibulaid veinis ja lasti seejärel kolm päeva

Liilia kultivar (lilium fata morgana)

foto - O. Abner

tas liiliaõli.

Alates 13. sajandist kasvatatakse Hiina ja Jaapani aedades tiigerliiliat (*L. lancifolium*), tema söödavate sibulate tõttu.

Liiliad on mitmeaastased rohtsed sibulaimed soomussibulate, lehistunud varte ja dekoratiivsete õitega. Botaaniliselt kuuluvad nad üheiduleheliste (*Monocotyledoneae*) klassi, liialiste (*Liliaceae*) sugukonda ja liiliate (*Lilium*) perekonda. Liilia ligikaudu 100 looduslikku liiki kasvavad põhjapoolkeral. Neist ligi 20 liiki pärinevad Euroopast,

30 liiki Põhja-Ameerikast ja ülejäänud Aasiast.

Tallinna Botaanikaaias on käesoleval ajal üle 200 erineva liiliasordi ja -liigi. Liittolmukaline liilia (*L. monadelphum*) hakkab õitsema juba jaanipäeva paiku. Kõige hiljem, septembri lõpus, õitseb Henry liilia (*L. henryi*). Botaanikaaias on liiliaid seitsmest sordirühmast, neist enamik kuulub Aasia-hübriidide sordirühma.

Meie näitusel eksponeerivad liiliaid Epp Lepik (erakollektsionäär) ja Ave Visnapuu (TBA).

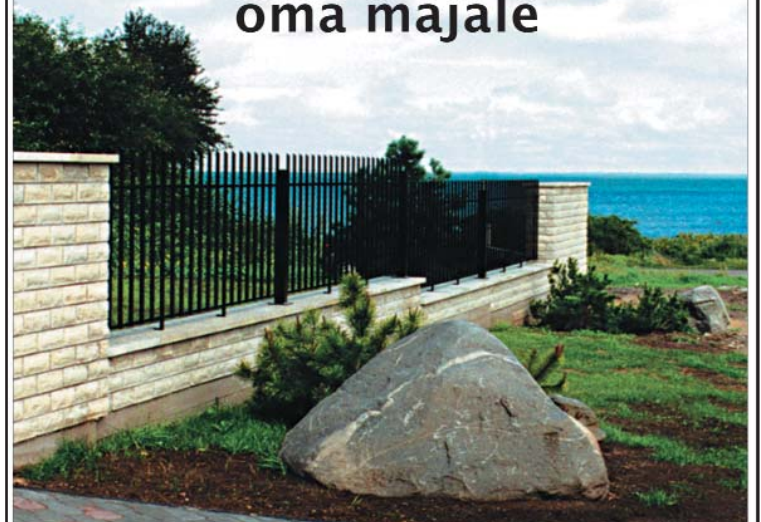
Liilia kultivar (lilium pepper)

foto - O. Abner

liiliaid ravim-, kosmeetika- ja toidutaimedena, kuid peagi märgati ka nende ilu ja kiiresti hakkasid nad levima just dekoratiivtaimedena. Nimetus "liilia"

seista. Kosmeetikas kasutati valget liiliat nii õlide kui ka eriliste võiete saamiseks. On andmeid, et ka kuulus kreeka arst Hippokrates kasu-

aiad ja väravad mõistliku hinnaga oma majale

Aiad Nõmmel, Pirital, Viimsis, Kakumäel jpt. Tallinna piirkondades on headeks näideteks meie tööde tasemest. 14 tegevusaastaga on Temeko kujunenud Eestis üheks teadlikumaks ja professionaalsemaks pakkujaks antud valdkonnas.

TEMKO
RAUDSELT KINDLAM

projektist valmis teostuseni

Hoiu 7a, 76401 Laagri
Tel. (0) 655 9137
e-mail: info@temeko.ee
www.temeko.ee